

Alte Drucke

**D. RADVLPHI || ARDENTIS PICTA=||VI, DOCTORIS
THEOLOGI || PERANTIQVI ILLVSTRISSIMI || Aquitaniæ
Ducis Gulielmi, Concionatoris disertiss. || in ...**

Radulfus <Ardens>

Antverpiæ, 1571

Dominica VIII. Post Trinit.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-154891

redemptorem nostrum, qui cum eo & Spiritu sancto uiuit
& regnat per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA VIII. POST TRINIT.

Mat. 8.

Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberent quod mandu-
carent, conuocatis discipulis suis ait illis, *misericor super*
turbam, &c. Quadripartita est lectio ista fratres chariss. Pri-
mo, demonstratur inedia eorum qui erant cum Iesu: Secundo,
Domini compassio: Tercio, discipulorum imperfectio: Quar-
to, quatuor milium hominum de septem panibus repletio, &
superabundantiam sublatio. Demonstratur ergo primum ine-
dia eorum qui cum Iesu erant, cum dicitur, *Cum multa turba esset*
cum Iesu. Sed quare fratres mei, Dominus qui panis est sa-
turitatis, suos sequaces inedia pati voluit? Duplici de cau-
sa, ut fidem suam in cordibus suorum roboraret, dum scilicet
esurientes miro & inaudito modo satietaret: & ut sequaci-
bus suis exemplum praeberet: ut scilicet si quandoque in ediam
paterentur, non desperarent, sed recordarentur etiam illos, qui
Iesum Christum corporaliter sequebantur, in ediam fuisse
passos, & subito gloriose satiatis, & sperarent se quoque ab
eo potenter visitandos. Ipsa nimirum inedia frequenter san-
ctis perutilis est, dum cogit eos contemnere temporalia, &
suspisare ad aeterna: dum maculas eorum purgat: dum vir-
tutes nutrit: dum eos modico contentos facit. Sicut econ-
trario quotidiana multos corrumpit abundantia. Vnde
Dominus per Prophetam, *Hec, inquit, fuit iniquitas sorori-*
tus tuae Sodoma, saturitas panis & abundantia.

Exe. 16.

Sequitur pars secunda, in qua compassio Domini demonstra-
tur, cum ipse dixit discipulis suis: *Misereor, inquit, super*
turbam, quia iam in triduo sustinet me: nec habent quod man-
ducent. Et si dimisero illos ieiunos, deficient in via. Quidam
enim ex eis de longe venerunt. Cum miserationem & compassionem
Dominus ostendit in se, in duobus nos instruit, in fide
videlicet & moribus. In fide quidem nos instruit, quoniam
eum ostendit se habere humanam compassionem, ostendit se ve-
re suscepisse nostrae humanitatis infirmitatem. In moribus
vero nos instruit, quoniam nos exemplo sui, super afflictos
debere esse pios & misericordes ostendit. Vnde & hanc com-
passionem, non interius hic celauit, sed potius conuocatis dis-
cipulis suis, eam ostendit, dicens: *Misereor super turbam.*

Quasi

Quasi diceret, misericordiā, quā me videtis super afflictos habere, habere mementote. Super quibus verò præcipuè misereri debeamus, ostendit cū subdit: *quia iā triduo sustinent me.* Et cum omnibus fratres mei, misereri & subuenire debeamus, tamē præcipuè eis qui Dominū sequuntur, qui eius mādāta portādo laborāt: vnde Apostolus, *Faciamus bonū ad omnes, maximè autē ad domesticos fidei.*

Gal. 6.

Sed & in hoc quod Dominus nō dimittit eos ieiunos in domū suā, ne deficerēt in via, ostēdit se esse pium & fidelē super fideles suos. Iuxta quod Apostolus ait, Fidelis dominus, qui nō patietur vos tentari super id quod potestis: sed sed faciet cū tētatione prouentū, vt possitis sustinere. Nos ergo fratres, exemplo Domini, viscera misericordiæ super afflictos semper habeamus, sciētes quoniā quali mensura mēsi fuerimus aliis, remetietur nobis. Si misericordes fuērimus: misericordē Iudicē inueniemus. Si immisericordes erimus aliis, & Deus immisericors erit nobis: vnde Iacobus: Iudiciū sine misericordia fiet ei, qui nō fecerit misericordiā. Vnde fratres, plāgo quosdā solo nomine Christianos, qui quasi ferrei aut saxeī essent, super afflictos nulla mouētur pietate. Sed & si quādo trāsire eis sit necesse iuxta mendicū, iuxta leprosum, iuxta nudū & miserū, faciem auertūt: eos nec aspicere queūt, quasi humanæ fragilitatis conditionē obliui sunt. Qui tamē si viderint asinū vel porcum suū infirmū, cōdolent, medelā adhibēt, plangunt peccantē. Vt quid hoc fratres, nisi quia charitate Dei & proximi carent, cui præponunt asinum vel porcum suum?

Iacob. 2.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur imperfectio discipulorū, cū Domino respōdentes dicunt: *Vnde quis poterit hos satiare panibus in solitudine?* Imperfectionem enim suā discipuli ostēdunt, dum in presentia domini turbā pame satiare, vel impossibile vel difficile dicunt. Humanā etiā tētationē se passos demonstrant, dum septē panes turbis suffecturos in Domini præsētia desperāt. Hanc imō maiore, peioremq; tētationē frequēter patimur fratres mei. cum famelico clamāte ad ianuā, causāmur nos modicum annonæ habere in horreo, modicum panis in arca: & per auaritiā mentis bonis à Deo nobis data diminuiamus vel negamus cū per amplitudinē ea multiplicare debemus.

F f

Depona-

HOMILIAE

Deponamus igitur fratres hanc pusillanimitatem, & de Dei largitate semper praesumamus, qui cum etiam abundanter administret perfidis & sceleratis: quanto magis suis fidelibus dispensatoribus, materiam bene agendi superabundanter administrabit. Ad memoriam reuocemus Sanctorum largitatem, qui super facultatem suam indigentibus erogabant. Et tamen Deo providente, semper abundabant, ita ut contendere viderentur, Deus eis ministrando, & illi distribuendo. Hinc Salomō ait, Quidam semper rapiunt, & semper indigent. Quidam semper tribuunt, & semper abundant. Et Psalmista, Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi.

Prov. 11.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus pascit de septem panibus & paucis pisciculis, quatuor millia hominum, sublati fragmentorum septem sportis. In quo instruit nos tripliciter. in fide, in mysterio, in moribus. In fide, quoniam dum mirabiliter de septem panibus tot homines satiat, quibus si particulariter panes diuiderentur, vix unusquisque micam unam consequeretur. Et dum reliquias sic multiplicat, ut septuplo plus fuerit sublatum, quam fuerit appositum, veram se probat habere diuinitatem: sicut per humanam compassionem, veram se demonstravit habere humanitatem. Et ita hac in lectione se verum Deum & verum hominem demonstrat. In mysterio nos instruit: quoniam per hoc opus ad mysticum sensum nos mittit. Per septem ergo panes sanctarum vniuersitatis scripturarum designatur, in quibus septiformis gratiae sacras scripturas continetur. Per pisciculos vero paucos, sanctorum Patrum, qui in respectu malorum pauci & humiles sunt, exempla significantur. Sicut enim pisces panem melius māducari faciunt: ita sanctorum Patrum exempla, sacras scripturas melius intelligi & sequi faciunt. Panes ergo & pisces recubentibus super terram distribuuntur: quoniam mysteria sanctarum scripturarum, & exempla sanctorum Patrum a solis humilibus capiuntur. Vnde Dominus, Gratias ago tibi Pater, quia abscondisti haec a sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Dominus super panes gratias primo agit, post frangit, post tradidit discipulis ut apponant. Spiritualis quoque magister exemplo Domini super consequutas sanctarum scripturarum escas, Domino gratias agere debet, postea frangere,

Mat. 11.

Luc. 10.

gere,

gere, id est, exponere: deinde docēdo eas discipulis suis tradere, vt eas auditoribus exponant. Et satiatatur ex eis quatuor millia hominū, id est, quatuor partiū orbis multitudines hominū. Et de reliquis septē sporte supersunt: quia super capacitātē auditorū spirituales intellectus abundāt. Et plus ex eis semper relinquitur, quam capiatur. In moribus etiā in hoc ipso nos instruit: quia dum famelicis cōpatitur, & inter eorum multitudinē quot panes habebat, partitur, exemplo sui nos monet, vt idem faciamus. Precipit ergo Dominus turbæ recūbere super terrā, sicut & ipse sæpē cum discipulis faciebat. In quo damnat illorū superfluitatē, qui nisi in pictis thoris, & elaboratis mantilibus nesciunt māducare. Super panes gratias agit: nos instruēs, vt vel manducaturi, vel esca daturi, gratias agamus Deo: qui nobis vel refectiōnē, vel eleemosynę largitur materiā, pariter & voluntatē. Iuxta id quod Petrus ait, Si quis ministrat, tanquā ex virtute quam administrat Deus. Panes frāgit Dominus, nos docēs, vt si integros panes dare non possamus, frangamus, & fractos distribuamus. Vnde ipse per Prophetam: Frange esurienti panem tuum. Discipulis suis dat panes vt distribuant: nos instruens vt filios & familiares nostros doceamus eleemosynas facere, & per eas dādo, ipsos ad dandū assuefaciamus. Pāscit autē turbas de panibus & pisciculis: nec mentio fit vini vel salsamenti, vt monerēt nos, simplices cibos & simpliciter paratos querere, & presentibus contentos esse. Esurientes satiantur: & plus est sablatum quā fuerit appositū, vt ostendatur gratiā eleemosynarū semper superabundare: dum & hic Dominus virs eleemosynariis semper ministrat abundē quod tribuant: & in futuro eis retribuet, pro terrenis celestia, & pro tēporalibus æterna. Vnde Salomō: Foeneratur domino qui miseretur pauperis. B. Nicolaus cōpatiens plebi fame pereunti, cūm propria dedisset, mutuatur a nautis centū modios frumētī, & populū recreat famelicū, & nautæ remetientes non minus inuenerunt. Vir quoq; eleemosynarius, nomine Sanctolus, Ecclesiā S. Laurentij restaurans, artificibus quærentibus cibū, cūm eos verbis consolaretur, & nō haberet quid eis apponeret, vadēs anxius huc & illuc, venit ad furnū in quo vicinæ mulieres pridie

1. Pet. 4.

Esa. 55.

Prou. 19.

HOMILIAE

panes coxerāt: inuentū ibi maximū & candidissimū panē, circumtulit ad vicinas mulieres, quæ cū panē illū suū negarēt, panē apposuit operariis. Quibus satiatis, plus de fraginētis sustulit quā apposuerat: quæ iterum secunda die apposuit, & multiplicata sustulit. Et ita per dies decem illo pane satiati sunt, ac si panis crederet comedēdo. Depo-
Psal. lxxi. namus ergo fratres mei, pusillanimitatē, & de diuina secu-
 ri largitate, eleemosynę faciēde nos assuefaciamus: Et qui multū habet, multum tribuat: qui verò modicū, etiā illud
Ibidem. libenter impartiat. Quoniā, vt ait Psalmista, Iucūdu ho-
 mo qui miseretur & cōmodat: Disponit sermones suos in
Prov. 36. iudicio, quia in æternum non cōmouebitur. Et alibi: To-
 ta die miseretur & cōmodat, & semē illius in benediōtione
 erit. Deus autem misericordiarum det vobis misericordiæ
 meritum pariter & præmium. Cui est honor & gloria &
 imperium, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA VIII. POST TRINIT.

Debitores sumus nō carni, vt secundū carnē viuamus,
 &c. Bipertita est hæc lectio fratres charissimi. Primū
 enim nos monet Apostolus, vt non secundū carnē, sed se-
 cundū spiritum viuamus. Secundū ostēdit viuētes securi-
 dū spiritum esse Dei filios & heredes. Monens ergo nos
 Apostolus, vt nō secundū carnē, sed secundū spiritum
 viuamus, ait: *Debitores sumus*, subaudi spiritui: nō carni.
 Vt nōstis fratres chariss. tunc patris familiās domus bene
 ordinata est, cū vir est subiectus & obediens Deo, & do-
 minatur & regit totā familiā & vxorē: & vxor cum tota fa-
Ephe. 5. milia ei famulatur & obedit. Vnde Apostolus, Vir, inquit,
Caput mu- est caput mulieris: Christus autē viri. Cū verò mulier &
keris vir. familia nō sunt subditi viro, sed potius vir eius, domus ma-
 lē ordinata est. Porro hæc inordinatio fuit in hospitio pri-
 mi parētis, qui obedientiā quā debebat Deo, ei nō reddi-
 dit, sed potius mulieri seductæ (cui nō obedientiā, sed re-
 gimē & correctionē debebat) obediēs fuit, propter quod
 in inordinationē sui ipsius cecidit. Quia sensualitas pro-
 priæ carnis cum sensibus suis, suo capiti, id est, spiritui, ple-
 runq; nō obedit, sed potius cōtradicit, & eū ad cōsentien-
 dum, nō capiti suo Deo, sed suis serpētinis suggestionibus
 trahit: Vt relicto Deo & cēlo, ad quod creatus est, sola ino-
 feriora,

feriora, terrena scilicet, cogitet, appetat, & quærat, & ita
 viuât, nō spiritualiter, sed carnaliter. Cū itaq; fratres mei,
 tāta & talis inordinatio à primo parēte in omnes nōs de-
 riuata esset, venit filius Dei factus homo, vt exēplo & gra-
 tia amissam ordinationē in nobis restitueret: præcipiens vt
 de cætero mens nostra Deo seruiret, sensualitatē cum sen-
 sibus suis sibi cōsentire cōpleret, vt ita viueremus secundū
 spiritum, & nō secundū carnē. Et hoc est quod ait Aposto-
 lus, Debitores sumus spiritui, nō carni. Et quia quādā de-
 bemus carni, vt correctionē, regimen, & prouidentia: ex-
 ponit in quo nō simus debitores carni, cū subdit: *Vt se-
 cundū carnem viuamus.* Quāuis enim fratres mei, in car-
 ne viuamus: tamen secundū carnē, id est, secundū vo-
 luntatem carnis viuere nō debemus. Ille enim viuit secun- *Secundū*
 dū carnē, qui quantūcūq; potest voluntati pariter & carnē vi-
 voluptati carnis satisfacit: qui scilicet fertur effrenis more *uere quis*
 pecoris in ingluuiē, in luxuriā, in irā, in incredulitatē, in su *dicatur.*
 perbiā, cæteraq; vitia, quæ ex carne partim oriūntur, & ho-
 mines carnales efficiunt & animales. Talis enim nihil spi-
 rituale, nihil cœleste, nihil diuinum sapiunt, sed solā carnē
 & terrā. Vnde Apostolus, Animalis homo non percipit ea *1. Cor. 2:*
 quæ spiritus Dei sunt. Quid autē tales sequantur, ostendit
 Apostolus, cū subdit: *Si enim secundū carnē vixeritis,*
moriemini: Et hīc morte animæ in peccatis, & in futuro,
 morte animæ pariter & corporis in gehenna. Nōne fra-
 tres, etiā hīc malē moritur ille qui amisso honore in quo
 ad imaginē Dei creatus fuerat, factus est brutus & curuus
 more pecudis super terrā: Vt de eo meritō dicatur, Homo *Psal. 48.*
 cum in honore esset nō intellexit: cōparatus est iumentis
 insipiētibus, & similis factus est illis. Nōne etiā hīc malē
 moritur qui vita & vera luce (quæ Deus est) hīc priuatur,
 & tenebris interioribus inuoluitur? Nōne in futuro pes-
 simē morietur qui tenebras exteriores, vbi erit fletus &
 stridor dentium semper patietur: quē semper cruciabit ignis
 qui nunquā extinguitur, & vermis qui nunquā moritur?
 Si autē, inquit, spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.
 Posslet quidē Apostolus, sicut dixerat, si secundū carnē vi-
 xeritis, moriemini: ita ecōtrariō dicere: Si autē secundū
 spiritū vixeritis, viuetis. Sed quoniā quidam sine abstinen-

HOMILIAE

etiam & maceratione carnis, se spiritualiter viuere posse in hac vita putant, vigilanter ait, *si facta carnis spiritu mortificaueritis, uiuatis*. Quasi diceret: Si spiritu sancti virtute vel etiam virtute spiritus vestri, à spiritu sancto illuminati, per abstinētiam vitia & peccata in carne vestra mortificaueritis, uiuatis: & hic vita spirituali, & in futuro vita coelesti. Cum enim fratres mei, spiritus & caro adinuicē semper luctetur: quāto est debilior caro, tantō fortior est spiritus. Et quāto fortior est caro, tantō debilior est spiritus.

2. Cor. 12.

Galat. 2.

Vnde Apostolus: Quando, inquit, infirmor, tunc fortior sum & potens. Et alibi: Viuo, inquit, ego, iā non: uiuit uerō in me Christus. Ac si aperte dicat, Viuo quidē, sed non vita carnaliū uitiorū, qua prius uiuebā, sed vita spirituali.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus uiuentes secundū spiritū esse filios Dei & hāredes: dicens, *Qui enim spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei*. Spiritu Dei aguntur, qui nō à carne, vel à spiritu maligno, sed à spiritu sancto ipsi carni praesidente, ad benē cogitandū, loquendum, agendumq; aguntur. Non autē ait reguntur, sed q̄ maius est, aguntur. Non enim solū, ut eques equū, nos regit spiritus: sed etiā latente energia, id est, operatione, interius in nobis operatur. Agit enim in nobis ut agamus. Ipse enim, ut ait Apostolus, operatur in nobis & uelle & perficere.

Philip. 2.

Ioan. 15.

Quod aperte cōtra illos est, qui se per se aliquid agere posse putāt: Cū Dominus dicat in Euāgelio, Sine me nihil potestis facere. *Qui enim, inquit, spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei*. Quales vos esse debetis. Nō enim accepistis, in baptismo scilicet & cōfirmatione, *spiritū seruitutis iterū in timore: sed accepistis spiritū adoptionis*. Unus & idē fratres mei, est spiritus: qui ex aduersis, quae cōfert donis, diuersis nominibus uocatur. Vocatur enim spiritus irae Aegyptiis, quia eis intulit uindictā peccati. Vocatur spiritus seruitutis & timoris Iudaeis: quoniā in lege eis timorē incussit, unde ex timore potius q̄ ex amore ei seruiabant. Vocatur nūc spiritus adoptionis fidelibus: quoniā eis filialē cōfert dilectionē, per quam eos in filios adoptat. Vos ergo fratres, si nō ex cōscientia peccati, nec timore gehennae, sed ex amore ei seruiatis, spiritū adoptionis utiq; accepistis, *in quo clamaris Abba Pater*. Abba Hebraeorum, pater

utro

verò est Græcū & Latinū. Omnes fideles, Hebræi, Greci & Latini, si Deū filialiter diligimus & imitamur, eum securè patrē vocamus. Ecce fratres mei, quāta est pietas & benignitas Dei, qui cū essemus indigni serui, vt viscera pietatis suæ erga nos demonstraret, & vt nos nō ad se timendum, sed potius ad se diligendū inuitaret, præcepit nobis, vt eū potius Patrē, quā Dominū, vocaremus: & vt nullum patrē in cōparatione eius reputaremus, dicens: Patrē nolite vocare vobis super terrā: vnus est enim pater vester qui in cœlis est. Pater enim terrenus vel nos derelinquit, vel nos nō diligit, vel malè diligit: cū pater cœlestis suos obliuisci non possit. Vnde Psalmista: Pater meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autē assumpsit me, *ipse spiritus reddit testimoniū spiritui nostro*, id est, confirmationē spiritui nostro, quod sumus filij Dei. Hoc autē facit tribus modis, per scripturas vocās nos filios: vt quādo dicit, Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos, *Mat. 23.* Per admirabilē operū mirificentiā, nos filios Dei manifestans. Ex his fratres mei, argumētis, spiritus sanctus spiritū nostrū, in fide, & spe, & charitate, firmatum securè reddit: quod filij Dei sumus. Si enim hæc habemus, iam nō Deū timemus, sed potius eum tanquā patrē diligimus: benè de eo speramus, ad eū securè cōfugimus. *Quod si filij sumus, & hæredes.* Tria constituunt hominē hæredē: Natiuitas, meritū, & voluntas. Nos quoq; fratres mei, hæc tria nos constituunt hæredes æternæ hereditatis. Primò siquidem libera voluntas Dei ab æterno hæredes prædestinauit. Secundò spiritualis baptismi natiuitas, nos ad cœlestem hereditatē vocauit: Tertiò meritū nostrū, gratia adiutū, nos illius dignos efficit. vnde Apostolus, Quos, inquit, prædestinauit, hos & vocauit: Quos vocauit, hos & iustificauit. Cæterū in hoc differt cœlestis hereditas à temporali: quoniam hæres non nisi post mortem testatoris hic consequitur hereditatem. Deus verò nos ita hæredes constituit, vt etiam cum eo æternam sortiamur hereditatem. Rursus temporalis hereditas per multos hæredes distributa minoratur. Cœlestis verò hereditas, nullā nouit patī diminutionē. Rursus ex temporali hereditate inter cohæredes nascitur inuidia. Nam iuxta Poëtā, omnis potestas

*Pietas Dei
in nos.*

Mat. 23.

Psal. 26.

Psal. 33.

*Tria constituunt
hominem
hæredem.*

Rom. 8.

HOMILIAE

Impatiens cōsortis erit. Ab illa verò æterna hereditate omnis inuidia relegabitur. Nam vnusquisq; sic gaudebit de proximi gloria, sicut de sua. Vnde & ipse vnicus Patris, nō solus hæres esse, sed secum voluit cohæredes habere. Nos itaq; fratres mei, spreta temporali & vana hereditate, ad illam cœlestem toto desiderio tendamus hereditatem: æternam sine successione: distributā, sine diminutione: communem, sine inuidia: sufficientem, sine indigētia: iucundam, sine tristitia: beatā, sine omni miseria. Ad quā perducat nos vnus Deus, Pater & Filius & Spiritus sanctus. Cui est honor & gloria per infinita seculorum secula. Amen.

DOMINICA VIII. POST TRINIT.

Mat. 7. **A**ttendite à falsis Prophetis qui veniūt ad vos in vestimentis ouīū, intrinsecus autē sunt lupi rapaces. Dominus & Redemptor noster fratres chariss. prēuidens persecutiones discipulis suis euenturas, eas eis prædicere, & cōtra eas, eos præarmare curauit. Prædixit ergo duo genera persecutionū eis euētura. Vnū apertū, de quo alibi dicit,

Luc. 12. Trademini autem à parentibus & cognatis, & amicis in mortem, & morte afficient ex vobis. Alterum occultū, contra quod hīc nos munit: & hoc modo: Primò monet nos cauere à falsis Prophetis: Secūdo quibus signis cognoscantur generaliter & per similitudinē ostēdit. Tertiò spiritus aliter, quib' discernātur vel nō discernātur, aperit, ait ergo: *Attēdite*, id est, attendentes cauete à falsis Prophetis. Porro illā persecutionē occultā præcipuē monet nos attentē cauere, quoniā peior est quā aperta: tū quia plus nocet occidens etiā animas: tum quia difficilius præuidetur: facilius quippē nos supplātat qui sub specie amicitiae & obsequij, fraudem occultat. Propriū enim doli, est se dissimulare. Veneficus sub melle tegit venenū. Proditor sub obsequio fraudem. Hypocrita, sub religione malitiā. Hereticus sub veritate falsitatem. Cū autē hīc per falsos Prophetas quoslibet hypocritas, qui aliud occultant, & aliud simulant, possemus intelligere; tamen de hereticis specialiter dictū est: qui quum exterius simulent religionem, interius celant hereticam rapacitatem, per quam animas simplicium iugulare festināt. Per vestimenta igitur ouium, ouinā intelligimus simplicitatem: qua hæretici & omnes dolosi suam pal-

Falsi prophetae huiusmodi veniunt.

palliant iniquitatē: Vt verbo, vestimēto, obsequio, cibo, & huiusmodi exterioribus. De verbo taliū ait Dauid: Molliti sunt sermones eius super oleū, & ipsi sunt iacula. De vestimento dicitur hic: *Attendite à falsis Prophetis qui veniunt ad vos in vestimētis ouium.* Et Apostolus: Satanās, inquit, transfigurat se in Angelū lucis. De obsequio dicit Poeta: 2. Cor. 11.

Obsequio vincit meretrix & proditor omnis.

De simulata abstinētia & continētia, dicit Apostolus ad Timot. Spiritus manifestē dicit, quod in nouissimis tēporibus discedēt quidā à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dēmoniorū, in hypocrisis loquentiū mēdaciū, prohibentiū nubere, abstinere à cibis, quos Deus creauit ad percipiēdum cum gratiarū actione fidelibus, quia omnis creatura Dei bona est. Tales sunt hodie fratres mei, heretici Manichæi: qui sua hærēsi patriā Agennensem maculauerunt, qui mētiuntur se vitā tenere Apostolorū. Dicentes se nō mentiri, nec omnino iurare, sub prætēxto abstinentiæ & cōtinentiæ, escas carniū & nuptias damnātes. Dicunt enim tātum flagitium esse accedere ad vxorē, quātum ad matrem vel ad filiā. Damnant etiam vetus testamentum. De nouo verò quædā recipiunt, quædā non. Et quod grauius est, duos prædicāt rerum auctores: Deū inuisibilem, diabolū visibilem auctorē credentes. Vnde & occultē adorant diabolū, quē sui corporis credūt creatorem. Sacramentū verò altaris purum panē esse dicunt. Baptismū negant: neminē posse saluari, nisi per suas manus prædicant: Resurrectionem etiam corporum negant. Hos diabolicos homines fratres mei, vitate: quia sicut Dominus prædixit: Veniunt in vestimentis ouium, cum interinsecus sint lupi rapaces. Vos ergo ad cauendas eorū ver-
Mat. 7.

Manichæi
Agennenses.

Sequitur pars secūda, in qua Dominus ostendit generaliter & per similitudinē, quomodo dignoscantur, dicens: *A fructibus eorū cognoscetis eos*, id est, ab operib⁹, loquitur autē hic metaphoricē Dominus: quoniā sicut à sapore fructus dignoscitur, cuius humoris sit truncus & radix arboris: ita ex operibus exterioribus perpenditur cuius voluntatis sit cor hominis. Quis autē sit fructus malorum, Apostolus ad Galatas ostēdit: Manifesta, inquit, sunt ope- Gal. 5.

HOMILIAE

*Opera car-
nis.*

*Fructus spi-
ritus.*

*Dissimula-
tor quomo-
do cognos-
cendus.*

ra carnis: quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, auaritia, idolorum seruitus, veneficia, inimicitie, contentiones, æmulationes, rixæ, dissentiones, hæreses, inuidiæ, homicidia, ebrietates, commestationes, & his similia, quæ prædicto vobis, sicut iam prædixi: quoniã qui talia agunt, regnũ Dei non consequentur. Qui verò sint fructus bonorum ostendit, subdens: Fructus aut spiritus est charitas, gaudiũ, pax, patientia, lōganimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Nunquid, inquit, colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus? id est, nunquid de peccatoribus, malitia, & de vitiis spinosis, possunt exire fructus dulcedinis & benignitatis, & vuæ feruidæ charitatis. quasi dicat, non. Malus quidem opera virtutis simulare potest, facere omnino non potest, sed si simulauerit, quomodo poterit discerni? Quia simulator, & si quædã, tamen non potest omnia simulare. Et quia quod est simulatũ, non est firmũ, sicut nec color mutuatus: & quia simulatio laceßita detegitur. Qui ergo verè dissimulatorem deprehendere vult, inquirat non quid palàm, sed quid clàm faciat, vel dicat. Præterea si attentè & assiduè inspicias opera simulatoris, paulatim tibi vilescet. Virũ verò bonũ quanto plus obseruaueris, tantò plus eũ miraberis. Sic non potest mala arbor bonos fructus facere: nec arbor bona fructus malos facere, id est, homo existens malus, nõ potest facere opera Deo placentia, & æternæ retributionis digna. Nec homo existens bonus, potest facere opera mala & æternæ damnationis digna: facit tamen homo malus quandoq. quædam minima bona: quia quandoque naturali ductus pietate pascit esurientem, vestit nudũ, hospitatur peregrinũ: quod ei in alleuiatione pœnæ potest valere, non ad vitam æternam. Ipse enim non bene facit, sed de eo bene fit. E contra bonus facit quandoque quædã minima peccata, naturali victus fragilitate: per quæ non æternā pœnā meretur, sed temporale. Quid autē mala arbor mereatur, ostendit eũ subiungit: Omnes arbor quæ non facit fructũ bonũ, excidetur et igne in mittetur. Notate fratres, notate: non enim ait: Omnis arbor quæ facit fructum malũ excidetur, quod vtique cõstans est. Sed ait, Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur. Non enim sufficit

hominĩ

non facere malum, nisi etiam faciat bonum. Scriptum est *Psal. 36.*
 enim. Declina à malo, & fac bonum. In hoc enim quod
 vitas malum, vitas tantum poenam, nec acquiris præmiū.
 Si dicis mihi, non furtum feci: Loris non vteris, aio. Non
 hominem occidi, non pascis in cruce coruos. Diues quip-
 pè purpuratus legitur in inferno cruciari, non quia rapue-
 rit aliena, sed quia non dedit sua: quid ergo patietur, qui
 rapuit aliena? Itaque fratres mei, cum vitaueritis mala, fa-
 cite bona: quia iam securis ad radicem arboris posita est,
 non solum malæ, sed etiam sterilis.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Dominus spiritua-
 liter quibus operibus boni a malis nō discernantur, & qui-
 bus discernantur. Quibus operibus nō discernantur, ostē-
 dit eū subdit. *Nō omnis qui dicit mihi Domine Domine, in-
 trabit in regnū cælorū:* Sunt autē tria genera operū: Vnū
 quod est propriū bonorū: vt dilectio Dei & proximi, be-
 nefacere etiam inimicis: obseruare pacē, concordiam, sa-
 pientiam, iustitiam, & cæteras virtutes. Aliud est quod est
 propriū malorum, vt vitia, & eorum opera. Tertium verò
 est commune tam bonorū quàm malorum: vt quædā me-
 dia opera, vt orare, ieiunare, indui cilicio, dare eleemosy-
 nam, refrenare luxuriam, & huiusmodi. Hæc enim secun-
 dum intentionē agentis nomen assumunt. In benè vten-
 tibus sunt bona: in malè vtētibus mala. Ostendit ergo Do-
 minus q̃ propter ista communia, non habebitur regnum
 cælorū cum dicat: *Non omnis qui dicit mihi Domine Do-
 mine, intrabit in regnū cælorum.* Similiter nec omnis qui
 ieiunat, nec omnis qui dat eleemosynam, & huiusmodi.
 Deinde ostendit quo opere discernantur boni à malis, sub-
 dens: *Sed omnis qui facit voluntatem patris mei qui in cæ-
 lis est, ipse intrabit in regnū cælorum.* Voluntatē Dei facit,
 qui verè credit, rectè sperat, firmè diligit: voluntatem Dei
 facit, qui quod vult Deus, & vt vult, facit. Voluntatē Dei
 facit, qui eam, etiā suæ & omnibus aliis præponit, dicens:
 Non mea Domine, sed tua volūtas fiat. Nos ergo fratres
 mei, in omnibus quæramus & faciamus voluntatē Dei:
 diligentes eū toto corde, tota anima, & totis viribus plus-
 quam nos. Diligamus amicos nostros in Deo, & inimicos
 propter Deū: non reddentes malū pro malo, sed bonum

*Triagene-
ra operum.*

Mat. 23.

Mar. 14.

pro

HOMILIAE

pro malo: benedictum pro maledicto: sicut Dominus Iesus fecit & praecepit, quod ipse nos adimplere cōcedat, cui est honor & gloria per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA IX. POST TRINITATEM.

2. Cor. 10.

Non sumus concupiscentes malorū, sicut & illi concupierūt, &c. Quadripartita est lectio ista fratres mei. Primò enim nos dissuadet à vitiiis exēplo antiquorū: Secundò demonstrat casus antiquorum in figurā & cautelā nostrā scriptos esse. Tertiò nos monet, ne apprehendamus à tentatione. Quartò dicit Deum non permissurum nos tētari ultra nostrū posse. Primò igitur nos dissuadet à quinque vitiiis, scilicet à concupiscentia mala, ab idololatria, à fornicatione, à tentatione Dei, & à murmuratione. Porro à concupiscentia mala nos dehortatur, cū dicit. *Non sumus concupiscentes malorū: sicut & illi concupierūt.* Ideo autem adiunxit *malorū*, quoniā est concupiscentia bona: est & concupiscentia mala. Nisi enim concupiscētia bona esset, non dixisset Propheta: Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Et nisi concupiscentia mala esset, non eam Dominus in lege prohibuisset dicens: Non concupisces rem proximi tui. Habet quippè anima à creatione, vt naturaliter sit concupiscibilis, irascibilis, & rationalis. Proinde necesse est vt anima nostra aliquid concupiscat, vel Deū vel mundum. Nō potest autem concupiscere Deum quin contemnat seculū: Nec potest cōcupiscere seculum, quin contemnat Deum. Nos ergo fratres mei, totam nostrā concupiscentiam vertamus à mundo in Deum, à malo in bonum. Vt scilicet Deū & omne bonum cōcupiscamus, & mundum cum omni malo fugiamus. A concupiscentia verò malorum nos dehortatur exēplo Israelitarum, cū subdit: *Sicut illi concupierunt.* Illi enim post transitum maris, in deserto manna fastidientes, carnes & delicias Aegyptiacas concupierunt, & desiderio in Aegyptū redierunt. Ideoque plaga magna à Domino percussi sunt. In quo figuratum est, nos quoque, si post baptismum, cœlestisq; panis alimentum, ad abrenuntiatas mundi, & diaboli cōcupiscentias, desiderio redierimus, æterna animaduersione percutiendos. Ab idololatria nos dehortatur cū subdit: *Neque efficiamini idola*

Psalm. 118.

Exod. 20.

latria.